

Nr 355.

Av herr Grapenson, om lättnader i järnvägsfrakt för hö och andra fodermedel, inköpta för avhjälpande av foderbrist i Norrbottens läns fjäll- och skogsbygd.

I motion nr II: 273 år 1927 angående näringslivets utveckling och stödjande i Norrbottens läns skogs- och fjällbygd anförde undertecknad bl. a. (sid. 3 och 4) följande:

"Kreatursskötseln i dessa trakter har sedan en lång tid tillbaka varit baserad på det rikliga sommarbetet i skogarna och på höavkastningen från s. k. naturliga ängar, d. v. s. gräsholmar, bäck- och sjöstränder, myrängar och översilningar. Dyliga ängars odlande och underhåll har icke kostat nämnvärt trots det, att avkastningen kunnat sätta ägaren i stånd att föda ett ingalunda obetydligt antal kreatur under den 8 à 9 månader långa vinterutfodringen. Den gödsel, som erhållits, har använts för rotfruktslandens och kornåkrarnas vidmakthållande. Men systemet har sina stora risker. Avkastningen från dyliga självväxande ängar kan ställa sig olika under olika år. Har t. ex. tjälebildningen under vintern varit kraftig och försommaren därtill ogynnsam, kan höskörden från myrängarna helt utebliva. Vidare kan ett ihållande regn under vissa somrar försätta i stort sett alla naturliga ängar under vatten, så att höskörden går förlorad. En dylig olycka har till följd, att kreatursstammen, särskilt i avsidet liggande trakter, måste kraftigt reduceras, ända till hälften av det sedvanliga och därutöver. Någon enda kreatursägare kan möjligen föda ett större antal kreatur över vintern genom skuldsättning för foderinköp. I varje fall betyder emellertid ett dylikt missväxtår ett svårt avbrott i ortens ekonomiska utveckling, vilken på detta sätt kan ryckas många år tillbaka i tiden. Ohållbarheten i att bygga sin kreatursskötsel enbart på avkastningen från de naturliga ängarna inses numera allmänt, och ett stort intresse för nyodlingar kan spåras överallt, men övergången från det gamla till det nya är en synnerligen svårlöst fråga för den fattige odlaren i övre Norrland. Till odlingarnas istandsättande och underhåll kräves bl. a. en myckenhet av gödningsämnen, vilka äro svåra att anskaffa; konstgödseln fås icke för intet, och frakterna äro dessutom avsevärda. Man har svårt att komma över för ändamålet nödiga kontanter, då den blygsamma penningeinkomsten går åt till det nödvändigaste för dagen. Möjligheten att erhålla naturlig gödsel reduceras dessutom alltid, när en nedslaktning av kreatursstammen genom felslagen höskörd måste äga rum. Jordbruksfrågans lösande i det nordligaste Sveriges skogs- och fjällsocknar ligger därför i en mycket väsentligare grad än man i allmänhet beaktar i gödningsfrågans lösande. Och de medel, vilka här leda till målet, äro kreatursstammens bevarande från den massnedslaktning, som däruppe då och då på grund av ovan angivna omständigheter måste äga rum, samt beredande av möjlighet för därvarande befolkning att på billigaste sätt erhålla konstgödsel. Tillskottsfoder under år, då sådant erfordras, kan lätt erhållas från landets sydligare orter. Men då priset på hö från mellersta Sverige och södra Norrland höjes med omkring fyra öre per kg. genom järnvägsfrakten ditupp, inses lätt, att utvägen att medelst detta foder värja sin kreatursstam mot nedslaktning är stängd för genomsnittsbefolk-

ningen i övre Norrlands skogs- och fjällbygder. Hade en lämplig fraktnedsättning å kreatursfoder t. ex. under innevarande vinter, då en riklig höskörd i landets sydligare delar ligger inne, kunnat erhållas, hade den nedslaktning av kreatur, som senaste höst åter ägt rum, kunnat åtminstone delvis undvikas till fromma för dessa nordliga traktors framtida utveckling på samma gång som lantmännen i söder vunnit ökad avsättning för sitt hö. Utan statsmakternas mel-lankomst kommer det emellertid att taga en mycket lång tid, innan denna för övre Norrland så olyckliga kretsgång genom boskapsstammens tidvisa nedslaktning kan brytas med befolkningens egna ansträngningar. Med hänsyn till jordbrukets och kreatursskötselns utveckling i här omtalade trakter äro sålunda åtgärder för konstgödselns och kreatursfodrets förbilligande medelst nedsatta järnvägsfrakter eller medelst lämplig ekonomisk hjälp genom statsmakternas försorg under en övergångsperiod av t. ex. tio år oundgängligen nödvändiga för bygdens ekonomiska tillfrisknande. Åtgärder för gödselvårdens befräm-jande kunna givetvis också hava en viss betydelse i detta avseende."

Det anförda äger i allt väsentligt fortfarande giltighet. Förlidet år var höbristen till ytterlighet svår i nu ifrågavarande trakter. Årets fodernöd blir säkerligen ännu värre. Och foderbristen fyller i betydande omfattning från Finland, under det att den svenske bondens överskottsfoder kanske blir osålt. Här äro, synes det undertecknad, snabba åtgärder av nöden, i all syn-nerhet som årets höbrist förorsakat en allt mera stigande spänning mellan lappar och bofasta i stora delar av norra Lappland, genom de stora höskador renarna förorsakat å de bofastas hö.

Slutligen må påpekas, att det vid tidigare försök att erhålla temporär fraktfrihet å hö till övre Norrbotten visat sig svårt att uppnå denna förmån, såsom det uppgives, till följd av kungl. järnvägsstyrelsens obenägenhet för en dylik åtgärd.

Med stöd av det anförda hemställes därför vördsamt,

dels att riksdagen måtte för vart och ett av åren 1930—1934 bevilja ett reservationsanslag av 15,000 kronor för ersättande av järn-vägsfrakt, helt eller delvis, å hö och fodermedel i övrigt, vilka i anledning av missväxt i Norrbottens läns fjäll- och skogsbygd eller av annan därmed jämförlig anledning till foderbristens av-hjälpande där uppe inköpas från sydligare delar av vårt land och

dels besluta, att för något eller några år tilläventyrs överblivna eller icke i anspråk tagna medel måtte få för ändamålet reser-veras till användning med högst 15,000 kronor årligen under missväxtår eller eljest, då konungens befallningshavande i Norr-bottens län efter förutgången framställning därom från hus-hållsgille eller lantmannasamhörighet i länet finner läget med-lens användande påkalla; *allt* i enlighet med de närmare bestäm-melser Kungl. Maj:t äger bestämma.

Stockholm den 21 januari 1930.

Jöran Grapenson.